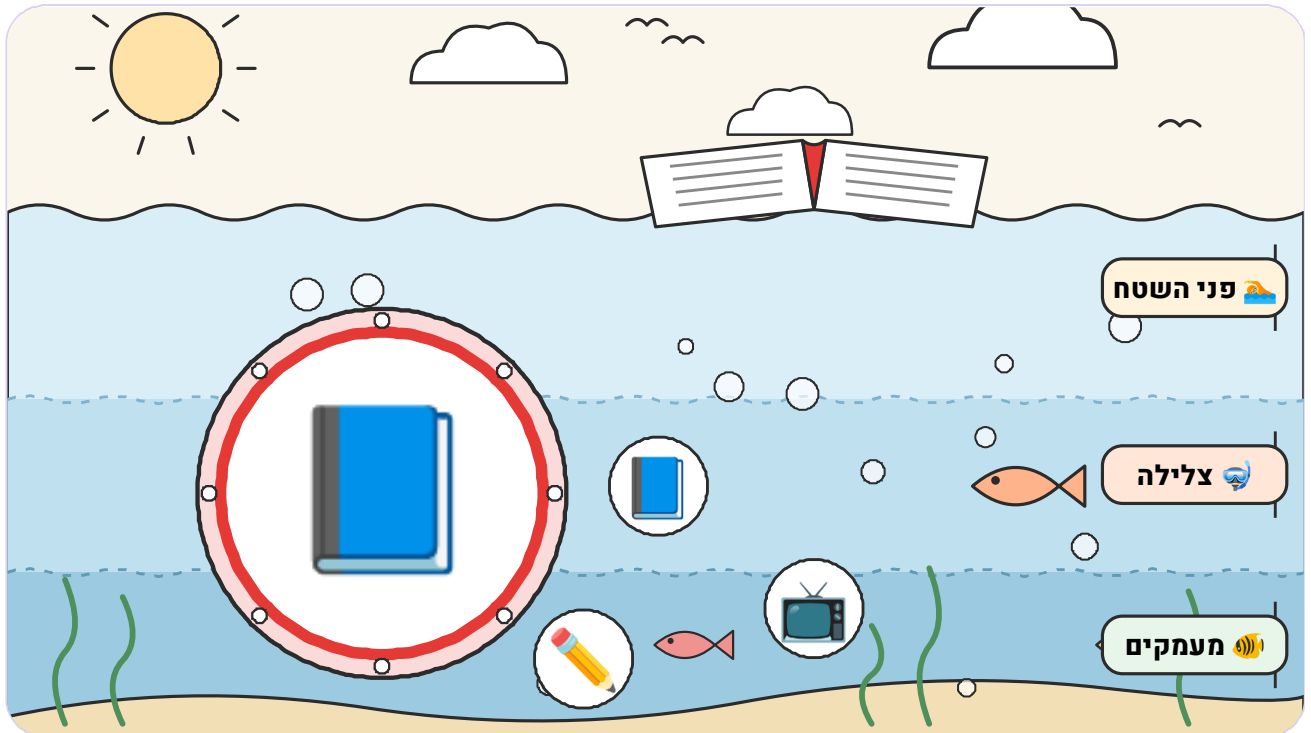

מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל

מה ההבדל בין מנגה לאנימה ומי קהל היעד, הכרך שנפתח מהסוף, האמן שהפך ציור לתעשייה, ומה עדיף – כתוביות או דיבוב? – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 10 הטקסט: הכרך שנפתח מהסוף
- 12 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 13 חלק ב' – צלילה
- 14 חלק ג' – מעמקים
- 17 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 2 מהדורה למורה ומפתח תשובות

כלים לקריאה

- 6 דף האסטרטגיות
- 7 מפת הצלילה
- 8 סימניות לגזירה
- 9 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

מהדורה למורה – יסודי. כאן מרוכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל-45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

מטרות השיעור

- להבחין בין מנגה (קומיקס יפני מודפס) לאנימה (הנפשה יפנית על המסך) כמדיומים ולא כז'אנרים, ולהבין שקהל יעד הוא המלצה ולא גדר.
- לאתר מידע בטקסט ובטבלה, להסיק מסקנות מבחירות של דמות ולזהות את מבנה הטיעון: טענה, נימוק, טענת נגד, הפרכה ומסקנה.
- לנסח עמדה מנומקת בשאלה 'כתוביות או דיבוב?', להתייחס גם לטיעון החזק של הצד השני ולהבין שכל תרגום הוא גם פרשנות.

גרסה קצרה – 10 דקות

מראים עמוד מנגה ושואלים מאיפה מתחילים, ומסבירים בשני משפטים: מנגה היא קומיקס יפני מודפס שקוראים מימין לשמאל, ואנימה היא הנפשה יפנית על המסך, ושתיהן מדיומים ולא ז'אנרים. קוראים את הפסקה על קהל יעד ('המלצה, לא גדר') ומזכירים לבדוק דירוג גיל עם ההורים. מסיימים בהצבעה ובמשפט נימוק אחד: כתוביות או דיבוב, ומתי?

שאלת פתיחה לכיתה

הרימו יד: מי קרא/ה פעם ספר מצויר? מי צפה/תה בסדרה מצוירת? האם זה אותו דבר? ואם הייתם מקבלים ספר שנראה כאילו הוא נפתח 'מהסוף', מה הייתם עושים?

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

חוסן ויצירה: גש"ר מאח"ד • עש"ן ד"ק • מעש"ה

גש"ר מאח"ד לקורא/ת: הכרך נפתח מהסוף והדמויות קופצות מהדף? גוף – יושבים בנוח; שכל – לומדים כיוון קריאה חדש; רגש – מתחברים לדמות; אמונה וערכים – כתוביות או דיבוב? שומעים את שני הצדדים ובוחרים; חברה – מועדון קריאה; דמיון – מציירים בעצמנו. מעש"ה מופיע בהתנהגות של פלור כלפי יובל: מחויבות ('אני כאן איתך'), עידוד לפעולה ('תן לעיניים שני פרקים'), שאלות (מה קשה לך? מה עוזר לך?) והבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו ומה הלאה: מועדון ביום רביעי). כשוויכוח על כתוביות ודיבוב מתלהט, אפשר להשתמש בעש"ן ד"ק: ע – עצור, ש – שרירים (מכווצים אגרופים ומשחררים לאט), נ – נשימה (שאיפה איטית ונשיפה ארוכה), ד – דיבור עצמי ('אפשר לחשוב אחרת ועדיין להיות חברים'), ק – קדימה (בוחרים צעד קטן אחד וממשיכים: מסכמים את הטיעון של הצד השני). הכרך נפתח מהסוף והדמויות קופצות מהדף? גש"ר מאח"ד לקורא/ת: גוף – יושבים בנוח, שכל – לומדים כיוון קריאה חדש, רגש – מתחברים לדמות, חברה – מועדון קריאה, דמיון – מציירים בעצמנו, ובחירה – כתוביות או דיבוב? שומעים את שני הצדדים.

מערך שיעור - 45 דקות

דקות	שלב	מה קורה
5	פתיחה וצלילה ראשונה	שאלת הפתיחה: מי קרא/ה ספר מצויר ומי צפה/תה בסדרה מצוירת, והאם זה אותה דבר. מציגים כרך מנגה או צילום של עמוד, ושואלים: מאיפה מתחילים? מציגים את שלושת מפלסי הצלילה: פני המים, צלילה ומעמקים.
10	מנגה, אנימה וקהלי יעד (טבלה)	קריאת טקסט המידע עם הטבלה. בתחנת העצירה ממקמים בטבלה סיפור שהתלמידים והתלמידות מכירים, בלי שמות של יצירות. מדגישים: מדיום ולא ז'אנר, המלצה ולא גדר, ובדיקת דירוג גיל יחד עם ההורים. ממיינים: קרוב לעולם המנגה או לעולם האנימה.
10	הכרך שנפתח מהסוף (סיפור)	קריאה בקול של סיפורו של יובל, עם עצירה אחרי פסקה 3: מה פלור עושה שעוזר לו להמשיך בלי להתבייש? מחברים לגש"ר מאח"ד לקורא/ת. מי שרוצה מנסה לקרוא עמוד מנגה מצויר על הלוח מימין לשמאל.
7	האמן שהפך ציור לתעשייה	קריאה קצרה על אמן יפני שזכה לכינוי 'אבי המנגה המודרנית' וציר זמן על הלוח: 1928, תחילת שנות ה-50, 1963, ולפי ההערכות כ-150,000 עמודים. שואלים: מה המספר מלמד ומה הוא לא מלמד? ואיך הפך המתכון 'קודם מנגה, אחר כך אנימה' לדרך עבודה של תעשייה?
9	כתוביות או דיבוב (טיעון)	קריאת הטקסט הטיעוני וזיהוי טענה, נימוק, טענת נגד, הפרכה ומסקנה. מסמנים את מילות הקישור (אולם, יתרה מזו, אף על פי ש..., לפיכך). קו עמדות בכיתה: כל אחד ואחת מסכמים במשפט את הטיעון החזק של הצד השני.
4	סיכום וכרטיס יציאה	בוחרים שאלה אחת מכרטיס היציאה. משפט סיום: 'מה אני רוצה מהצפייה או מהקריאה הזו?'

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

טיפים להנחיה

- אסטרטגיות קריאה לפי שלושת המפלסים. לפני הקריאה: מפעילים ידע קודם (מי מכיר/ה מנגה או אנימה?) וקובעים מטרת קריאה. במהלך הקריאה: עוצרים בתחנות העצירה, מסמנים מילים לא מוכרות ומשערים משמעות לפי השורש (נִפְּשׁ בהנפשה). אחרי הקריאה: פני המים (מה כתוב?), מתחת למים (למה הכותב/ת בחר/ה כך?) והמעמקים (מה אני חושב/ת?). שאלות הטריזיות ומשחקי 'נכון או לא נכון' מהחבילה מתאימים לחזרה בסוף.
- דיוק עובדתי: בחבילה אין שמות של יצירות, דמויות, אולפנים, מגזינים או מוסדות, ולכן אם תלמידים ותלמידות מזכירים שמות, מקבלים אותם בחום וממשיכים לדבר על סוגים ולא על שמות. את מספר העמודים (כ-150,000) מציגים תמיד 'לפי ההערכות'. נתוני גודל השוק של תעשיית האנימה ופריטי משחק כמו 'מי הפיץ את המונח מנגה' כדאי להשמיט, או לבדוק מול מקור עדכני לפני השימוש (לוודא). הגילים בטבלה הם הערכה כללית.
- מרחב בטוח: בשיחה על 'זה רק לבנות' או 'זה רק לילדים' עוצרים לעג בעדינות וחוזרים למשפט 'קהל יעד, לא גדר'. מזכירים שכל אחד ואחת בוחרים מה לקרוא, בתנאי שהתוכן מתאים לגיל, ובודקים זאת עם ההורים. השיעור הוא תמיכה ולא טיפול: אם עולה מצוקה, למשל חשיפה לתוכן לא מתאים או הצקות, פונים ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים. לתלמידים ולתלמידות עולים מציעים לומר מילת מפתח בשפה שלהם, אבל זה לא חובה.

הכוונה לשאלה הפתוחה – יסודי

שאלות סגורות: 1 – שהדפיסו אותו הפוך בטעות; 2 – פלור ממועדון המנגה; 3 – מדף של כרכים ראשונים עם פתק הסבר. בשאלה הפתוחה מקבלים כל חוויה, אמיתית או דמיונית, שבה מתואר מי לימד/ה ומה עזר: סבלנות, שיתוף בטעות, ניסיון ביחד, בלי צחוק. מי שמצייר/ת עמוד מנגה צריך/ה לסמן חץ מימין לשמאל ולהקפיד שהבועה הגבוהה נקראת ראשונה.

מפתח תשובות למורה – יסודי. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

שאלה	תשובה
1	ב. שהדפיסו אותו הפוך בטעות
2	ג. פלור ממועדון המנגה
3	א. מדף של כרכים ראשונים עם פתק הסבר
4	1. נכון 2. לא נכון 3. נכון 4. לא נכון
6	„אני פתחתי את הכרך הראשון שלי מהאמצע...”
7	להתחיל מהעמוד הימני ← עוזר; להתחיל מהעמוד השמאלי ← מקשה; לקרוא קודם את הבועה הגבוהה ← עוזר; לוותר אחרי עמוד אחד ← מקשה; לשאול חבר או חברה מהמועדון ← עוזר; לדלג על כל הציורים ← מקשה
8	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מספרים במילים שלי

מה קרה בהתחלה, באמצע ובסוף?

מה הרגשתי?

מה אהבתי בסיפור?

מה לומדים?

מה אני לוקח/ת איתי?

בזמן הטקסט

מסמנים מילה קשה

עיגול סביב מילה שלא הבנתי.

עוצרים וחושבים

מה קרה עד עכשיו?

מדמיינים

איך זה נראה? מה הדמות

מרגישה?

לפני הטקסט

מסתכלים על הכותרת

על מה הסיפור? מה אני כבר

יודע/ת?

מסתכלים בתמונה

מה רואים? מה זה מספר לי?

מנחשים

מה לדעתי יקרה בסיפור?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט ☐

קראתי את כל הטקסט עד הסוף ☐

סימנתי מילה שלא הבנתי ☐

קראתי שוב את מה שלא היה ברור ☐

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט סיפורי

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
כרך	ספר אחד מתוך סדרה של כמה ספרים	
כריכה	הדף הקשה שעוטף את הספר מבחוץ	
הבועות	העיגולים בציור שבתוכם כתוב מה הדמויות אומרות	
קווי מהירות	קווים בציור שמראים שהדמות זזה מהר	
מועדון	קבוצה שנפגשת כדי לעשות יחד משהו שהיא אוהבת	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- מה אני חושב/ת?
- מה הייתי עושה?
- מה למדתי?

השאלה שלי: 🖋

מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל
יסודי 🐻

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה?
- מה פירוש המילה?

השאלה שלי: 🖋

מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל
יסודי 🐻

פני המים

כתוב בטקסט

- מי בסיפור?
- מה קרה?
- איפה ומתי?

השאלה שלי: 🖋

מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל
יסודי 🐻

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

ספר אחד מתוך סדרה של כמה ספרים	כרך
הדף הקשה שעוטף את הספר מבחוץ	כריכה
העיגולים בציור שבתוכם כתוב מה הדמויות אומרות	הבועות
קווים בציור שמראים שהדמות זזה מהר	קווי מהירות
קבוצה שנפגשת כדי לעשות יחד משהו שהיא אוהבת	מועדון
הרגיש מבוכה	האוזניים התחממו
עמוד בלי מילים	עמוד שקט
מראה שהדמות כועסת	סימן כעס

הכרך שנפתח מהסוף

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט סיפורי. האם פעם פתחתם ספר או משחק וחשבתם שמהו בו "הפוך" או מוזר? מה לדעתכם יקרה לילד שפותח ספר מהצד הלא נכון?

הניחוש שלי:

מילון קטן

כרך

ספר אחד מתוך סדרה של כמה ספרים

כריכה

הדף הקשה שעוטף את הספר מבחוץ

הבועות

העיגולים בציור שבתוכם כתוב מה הדמויות אומרות

קווי מהירות

קווים בציור שמראים שהדמות זזה מהר

מועדון

קבוצה שנפגשת כדי לעשות יחד משהו שהיא אוהבת

הערות שלי

1 יובל מצא בספרייה כרך מנגה על המדף החדש. על הכריכה הצבעונית היה גיבור עם שיער דוקרני, מסדרה שיוכל הכיר מהטלוויזיה. הוא פתח את הכרך ונעצר. הבועות נראו בסדר מוזר. 'הדפיסו אותו הפוך!' הוא חשב.

2 'הוא לא הפוך', צחקה פלור מכיתה ח', ממועדון המנגה. 'מנגה קוראים מימין לשמאל, כמו בעברית. העמוד הראשון הוא זה שממין'. האוזניים של יובל התחממו. אבל פלור חייכה: 'כולם מתבלבלים בפעם הראשונה. אני פתחתי את הכרך הראשון שלי מהאמצע!'

3 ביום רביעי יובל הגיע למועדון. הספרנית הביאה ערימת כרכים, ופלור הסבירה: 'קודם יושבים בנוח. העין זזה מימין לשמאל, את הבועה הגבוהה קוראים קודם, ובציור גדול עוצרים לרגע. תן לעיניים שני פרקים, ואחר כך זה קורה לבד!'

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם

יקרה עכשיו?

4 בשבוע השני זה כבר עבד. יובל גילה שכיף לעצור בכל ציור ולחפש פרטים: קווי מהירות מאחורי דמות שרצה, סימן כעס קטן ליד ראש, ועמוד שקט בלי מילים לפני סוף פרק. הוא הרגיש שהוא ממשיך את הגיבור. 'זה כמו לקרוא סרט בקצב שלי', הוא אמר.

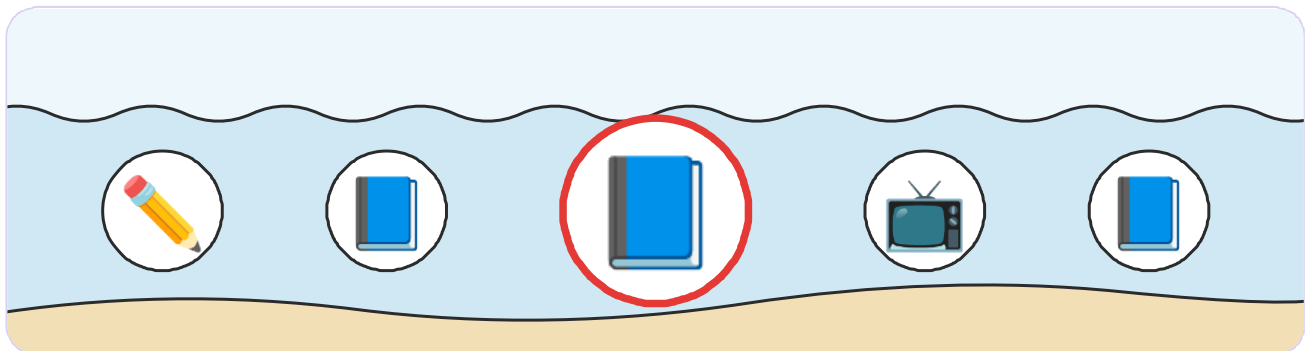

הכרך שנפתח מהסוף (המשך)

5 אבל אז הגיעה בעיה: הכרך השלישי לא הגיע לספרייה. יובל גילה שסדרת האנימה כבר הראתה את החלק הזה. 'אז תצפה', הציעה פלור, 'ותספר לנו במועדון מה שונה מהספר'. מאז היה ליובל תפקיד חדש: הגשר בין הקוראים לצופים.

6 בסוף החודש יובל הציע לספרנית רעיון: מדף של כרכים ראשונים עם פתק שמסביר איך קוראים. 'מנגה זו גם קריאה', הוא אמר, 'פשוט לא לימדו אותנו את הכיוון'. הספרנית הדפיסה את הפתק באותו יום, ויובל צייר עליו חץ קטן. על המדף היה כתוב: 'מתחילים מימין'.

שאלות לפי עומק • יסודי

הכרך שנפתח מהסוף

שם:

חלק א' - שחייה על פני השטח

בואו נחפש בטקסט את הפרטים החשובים על יובל והמנגה!

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

מה יובל חשב בהתחלה על הכרך?

א שחסרים בו עמודים

ג שזה כרך שני בסדרה

ב שהדפיסו אותו הפוך בטעות

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מי הסבירה ליובל את כיוון הקריאה?

א הספרנית

ג פלור ממועדון המנגה

ב אחותו הגדולה

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

3

מה יובל הציע בסוף הסיפור?

א מדף של כרכים ראשונים עם פתק הסבר

ב להעביר את המועדון ליום שישי

ג לתרגם כרכים לבד

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

4

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון ✗
פלור לומדת בכיתה ח'.	☐	☐
יובל הגיע למועדון המנגה ביום שני.	☐	☐
הכרך השלישי לא הגיע לספרייה.	☐	☐
יובל פתח את הכרך הראשון שלו מהאמצע.	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

הכרך שנפתח מהסוף (המשך)

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

5

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: מימין רביעי הגשר משמאל

1. מנגה קוראים _____ לשמאל, כמו בעברית.
2. ביום _____ יובל הגיע למועדון.
3. ליובל היה תפקיד חדש: _____ בין הקוראים לצופים.

חלק ב' - צלילה

עכשיו נצלול עמוק יותר: נבין מה הדמויות הרגישו ולמה הן פעלו כך.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

6

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שבו פלור מספרת שגם היא התבלבלה בפעם הראשונה.
- סמנו בירוק שלושה פרטים שיובל גילה בציורים.
- סמנו בקו את המשפט שבו פלור מספרת על הטעות שלה

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

7

מיינו: מה עוזר לקרוא מנגה בפעם הראשונה ומה מקשה? (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	עוזר	מקשה
להתחיל מהעמוד הימני	☐	☐
להתחיל מהעמוד השמאלי	☐	☐
לקרוא קודם את הבועה הגבוהה	☐	☐
לוותר אחרי עמוד אחד	☐	☐
לשאול חבר או חברה מהמועדון	☐	☐
לדלג על כל הציורים	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

הכרך שנפתח מהסוף (המשך)

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

8

מתחו קו בין הביטוי לפירוש שלו

א. מראה שהדמות כועסת

1. האוזניים התחממו

ב. הרגיש מבוכה

2. עמוד שקט

ג. מי שמחבר בין שתי קבוצות

3. סימן כעס

ד. עמוד בלי מילים

4. הגשר

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

9

מלאו את הטבלה: אילו בעיות היו ליובל, מה עזר לו ומה קרה בסוף?

הבעיה	מה עזר	מה קרה בסוף

חלק ג' - מעמקים

במעמקים תביעו את דעתכם, תיצרו ותחברו את הסיפור אליכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

10

מה מאיה יכולה לחשוב או לעשות כדי להמשיך? ומה הילדים בחוג יכולים לעשות,

כמו שפלור עשתה?

מקרה לבחינה: המשחק עם החוקים החדשים

מאיה הצטרפה לחוג משחקי קופסה. כולם הכירו את החוקים, והיא טעתה כבר בתור הראשון. כמה ילדים צחקו, והפנים שלה האדימו.

שאלות לפי עומק • יסודי

הכרך שנפתח מהסוף (המשך)

שם:

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

11

יובל למד מפלור משהו חדש בלי להתבייש. כתבו או ציירו: מתי למדתם משהו חדש מחבר או מחברה בגילכם? מה עזר לכם? ואם תרצו, ציירו עמוד מנגה קטן משלכם, עם חץ שמראה מאיפה מתחילים.

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

12

פלור עזרה ליובל כשהתבלבל. דמיינו חבר/ה שמתבייש/ת כי לא הצליח/ה משהו בפעם הראשונה. כתבו מה תגידו לו/לה: משפט שמראה "אני כאן איתך", ומשימה קטנה אחת שיכולה לעזור לו/לה להתחיל (כמו "תן לעיניים שני פרקים").

שיח בכיתה

המעמקים • מעבר לשורות

13

מעגל שיח

- יובל חשב שהכרך הודפס הפוך, ופלור סיפרה לו שגם היא התבלבלה בפעם הראשונה. למה קל יותר ללמוד דבר חדש ממי שמודה בטעות משלו/ה? מתי זה קרה לכם?
- 'קהל יעד, לא גדר': האם קרה לכם שוויתרתם על ספר, סדרה או תחביב כי אמרו לכם שזה 'לא בשבילכם'? מה הייתם אומרים היום לחבר או לחברה במצב כזה?

שאלות לפי עומק · יסודי

הכרך שנפתח מהסוף (המשך)

ייצוג חזותי

המעמקים · מעבר לשורות

14

ציירו עמוד מנגה קטן עם שלוש משבצות: הוסיפו בועות דיבור, קווי מהירות או סימן כעס, וחץ שמראה מאיפה מתחילים לקרוא.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת להסביר באיזה כיוון קוראים מנגה.
			אני יכול/ה למצוא בטקסט מה עזר ליובל להצליח.
			אני יודע/ת לתת דוגמה לפרט קטן בציור שמספר משהו.

כרטיס יציאה

מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל • יסודי

שם:

כיתה:

תאריך:

1. דבר אחד חדש שלמדתי על קריאת מנגה:

2. מה הייתי אומר/ת לחבר/ה שמתבלבל/ת בפעם הראשונה?

3. מה דומה ומה שונה בין לקרוא מנגה לבין לצפות באנימה?

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • מנגה ואנימה: לקרוא מימין לשמאל • חוברת תלמיד ליסודי

